

125 anys: Una història que continua

L'Obra de Don Bosco a Torí

La nostra història comença amb un sacerdot piemontès del segle XIX: sant Joan Bosco, Don Bosco.

Ell neix al Piemont, al nord d'Itàlia, a l'agost de 1815, jara en farà 200 anys!, en una Europa que es debat entre la restauració de l'Antic Règim, anterior a la Revolució francesa de 1789, i l'assentament de les idees liberals que es van estenent per diferents països.

Joan Bosco, com a seminarista, es va formar en un ambient d'Antic Règim, marcadament moral i apologètic, amb una pietat més preocupada per la salvació eterna que per la realitat que l'envoltava.

La seva formació tradicional y conservadora, però, no serà un impediment per a la seva acció educativa i evangelitzadora amb els joves més pobres. Amb un gran sentit pràctic, amb il·lusió, coratge, i un esperit profundament creient, va llegir la realitat juvenil amb la mirada del Bon Pastor i la va modelar en contacte amb els joves i nens que troba pel carrer i a la presó. Això l'obliga a cercar solucions als problemes socials i educatius que hi veu; i desenvolupa una actitud que te com a acció prioritària la formació de les classes populars, usant com a mètode l'educació preventiva.

L'obra de D. Bosco comença amb l'educació en el lleure —L'Oratori, com es deia aleshores al nostre Esplai— com a lloc de trobada i de convivència dominical, però aviat veu la necessitat d'una casa d'acollida, i d'aquí passarà a l'escola dominical, a l'escola nocturna, i a les escoles elementals diürnes, als tallers d'arts i oficis —de sabateria, fusteria, encuadernació, sastreria... —, on els joves es formin d'una manera integral. Això queda molt ben resumit en una frase que s'ha fet famosa: Cal formar bons cristians i honrats ciutadans.

La senyora Dorotea de Chopitea i l'obra de Don Bosco a Barcelona

L'obra de D. Bosco es va anar estenent també fora d'Itàlia. A l'abril de 1883 arriba a Barcelona, don Joan Cagliero, delegat per D. Bosco, per tal

de veure la possibilitat d'obrir una escola d'oficis a la nostra ciutat. Es va hostatjar a casa de Dorotea de Chopitea, insigne dama de la societat barcelonina, nascuda a Santiago de Xile a l'any 1816. Per motius econòmics i polítics la família es trasllada a Barcelona, quan ella tenia només dos anys. Aquí, amb 16 anys es casa amb el banquer Josep Maria Serra, de procedència igualment xilena.

Amb gran sentit social, la senyora Dorotea va viure intensament tots els esdeveniments polítics i socials del segle XIX. Dona pràctica i de profundes conviccions cristianes va obrir les portes de Barcelona a noves Congregacions Religioses que treballaven per als més desfavorits. D'aquesta manera va ajudar a les Filles de la Caritat i les seves sales d'Asil; al pare Benet Menni (de l'Orde de Sant Joan de Déu) en la construcció d'un asil – hospital per a nens al barri de la Corts; als Jesuïtes en la construcció d'una escola i d'un santuari a Manresa; i als Salesians amb la fundació d'uns Tallers al municipi de Sarrià (1884).

Després de la mort de Don Bosco (1888), i veient els bons resultats que estava donant la seva obra a Sarrià, la senyora Dorotea va proposar a don Rua (nou Superior dels Salesians), el projecte de fundar una nova casa, però, aquesta vegada, a la mateixa ciutat de Barcelona, «en un barri molt pobre i desemparat». I amb aquest propòsit va comprar un terreny adient i va preparar un local que servís d'escola i de capella, per tal de donar cultura a un nou barri, encara molt degradat, humanament parlant.

Don Miquel Rua, vingut expressament des de Torí, i la senyora Dorotea van inaugurar tots dos la nova escola salesiana. El dia escollit va ser la vigília de la festa de Sant de Josep de 1890. El bisbe de Barcelona, Català i Albosa, la va beneir. El diari el *Correo Catalán* ho presentava així:

«Un edifici que consta de planta baixa i pis. L'edifici es destinarà a classes per a nens externs. Al costat de la part edificada hi ha el pati central, on es pensen instal·lar diferents jocs recreatius, en les que podran jugar els nens durant els dies festius, intercalant l'esbarjo amb la pregària. Hi ha també una església gran, per a ús dels nens i del públic en general, amb això quedarà complet l'establiment, que ha de reportar grans avantatges per aquell populós barri.»

Finalment hi havia una casa salesiana a la ciutat de Barcelona, al districte municipal d'Hostafrancs: el futur barri de sant Antoni.

Els salesians al barri de Sant Antoni

El primer de maig de 1890, una part dels salesians de Sarrià va baixar a Barcelona, per establir-se a la nova Casa de Sant Josep, al carrer de Floridablanca. Damunt de la porta van col·locar un rètol amb la inscripció: *Instituto Salesiano, Colegio de San José. Escuelas Gratuitas. Recreo Dominical*. La naturalesa de la casa quedava ben palesa.

L'activitat escolar va començar immediatament amb 135 nens a les classes, tant diürnes com nocturnes: primer per preparar els qui havien de fer la primera comunió, després van acollir els joves i els adults.

Durant els dotze primers anys (fins al 1902), el nombre dels salesians assignats a la nova fundació va oscil·lar entre cinc i deu. D'entre tots ells cal destacar la figura cabdal de don Antoni Aime, gran benefactor d'aquest barri.

Com a fruit de la seva feina van anar sorgint una sèrie d'associacions que van contribuir a enriquir la vida de la casa i el teixit associatiu del barri. Podem destacar-ne: El *Centre Catòlic Don Bosco*, fundat (1897) amb la finalitat d'agrupar els joves de les escoles nocturnes i els antics alumnes; i la *Companyia de Sant Josep*, referida aquesta a l'àmbit del lleure dominical, i destinada a adolescents i joves.

El 29 de març de 1896 s'inicia una obra bessona al carrer de Sepúlveda. Les Filles de Maria Auxiliadora faran amb les nenes, el que els salesians estan fent amb els nens. La inauguració oficial va tenir lloc però un any més tard.

De la Setmana Tràgica a la Guerra Civil Espanyola

Cal dir que el període 1902-1909, la casa salesiana d'Hostafrancs va gaudir de bona salut en les seves diferents activitats pastorals i assistencials (com eren les escoles gratuïtes, i el plat de sopa distribuït entre els pobres). Els salesians anaven fent la seva feina no aliens a les qüestions socials que s'anaven gestant a la ciutat.

L'any 1909, a rel de l'anomenada *qüestió del Marroc*, es va produir un descontent en les classes populars que va convocar una gran vaga que, tot i que havia de ser pacífica, va esdevenir una rebel·lió. Així, durant la setmana del 26 de juliol a l'1 d'agost de 1909, es van succeir un seguit d'incidents dramàtics al carrer. Si els historiadors l'han anomenada

Setmana Tràgica, una salesià que va la viure en persona en aquesta casa, la va anomenar: la *Setmana Negra* pel fum negre dels molts incendis.

Van tornar a haver-hi incendis i crema de convents i esglésies durant la Guerra Civil . En la zona que avui comprèn el barri de Sant Antoni i el Poble Sec, van cremar fins a nou establiments religiosos; entre ells els salesians de Sant Josep i les Salesianes del carrer Sepúlveda, on un grup d'incontrolats van apropiar-se de les cases, després d'haver-les saquejat completament. En aquesta ocasió van morir dos salesians de la comunitat –cosins germans entre ells– Josep i Jaume Bonet, per causa de les ferides rebudes.

Passats els aldarulls. l'activitat es va reprendre de forma immediata, amb ensenyament gratuït, com abans de juliol de 1909. L'escola impartia classede les 7,30 del matí fins a les 4,30 de la tarda, quan, després de l'esbarjo i la *bona nit*, els petits marxaven a casa, mentre els grans hi restaven per a l'estudi personal. Hi havia els cursos elementals i els cursos de Comerç, que va assolir un gran prestigi a mitjans dels anys 50. El curs escolar acabava al juliol amb la festa final: una missa d'acció de gracies a l'església, i una vetllada al Saló d'Actes, amb lectura de la memòria escolar i el lliurament de premis. El quadre d'honor, que s'exhibia en un lloc visible proclamava el nom dels alumnes destacats.

Fins als nostres dies

Després de l'interval de la Guerra Civil Espanyola, l'Escola Salesiana de Rocafort anirà recuperant aquells elements que l'havien caracteritzat ja d'abans, i va incorporar d'altres nous. Així va ampliar instal·lacions i edificis. Cal notar la construcció de la nova església al carrer de Sepúlveda i la seva posterior decoració feta pel pintor Trias Pagès, tot contrastant la tradició amb la pintura moderna; i el gran orgue inaugurat el 1960.

La compra d'un conjunt de cases a Castellnou de Bages (1967), lloc de referència durant molts anys per a les colònies d'estiu i les trobades pasquals de nois i joves d'aquesta casa i d'altres de la província salesiana de Barcelona.

Si primerament el professorat estava format en exclusiva per religiosos salesians –sacerdots i laics– poc a poc, des de mitjans dels anys 60, van anar entrant mestres no salesians, fins a conformar el claustre actual.

L'associacionisme ha constituït sempre una de les expressions de la vida salesiana d'aquesta la casa; s'han promogut uns grups al voltant de l'església (Arxiconfraria de Maria Auxiliadora, l'Apostolat de l'Oració, i l'Arxiconfraria dels Dijous Eucarístics), i d'altres al voltant de l'Escola (l'Associació d'Antics Alumnes amb el Club Don Bosco, el Centre Obrer don Bosco, el Cercle Domènec Sàvio). Als anys 70 hi va haver aquí un nombrós grup que va jugar un important paper en la història de l'Associació juvenil ADSIS.

Paral·lelament es va constituir l'Associació de Pares: quan encara cap escola salesiana en tenia, l'escola del carrer de Rocafort la va tenir perfectament estructurada i en ple rendiment. L'any 1971 aquesta Associació va endegar una nova iniciativa: l'escola de Pares; consistent en unes converses sobre educació familiar. Va ser una veritable escola de formació destinada als pares i mares, i gestionada per ells mateixos.

Els caps de setmana, l'anomenat *Oratori festiu*, va anar desenvolupant trobades de grups de fe, celebracions litúrgiques adaptades, assajos de teatre, projeccions de cinema, jocs i música... amb els anys aniran apareixent el C.A.E.R, l'Esplai i Centre Juvenil La Nivaira, i els actuals Grups de teatre (Gats i CTR).

Al llarg del pas del temps algunes iniciatives han desaparegut, però d'altres han anat sorgint i s'han consolidat: els Salesians Cooperadors, les Llars Don Bosco, les Mares Catequistes, la Missa jove, l'Esport Escolar... i els Grups de fe: Amics i Foc, els grups de Joves i el catecumenat juvenil.

La Casa Salesiana de Sant Josep del carrer Rocafort, ha arribat als seu 125è aniversari, plena de vida i de projectes procurant no perdre la finalitat original: l'atenció educativa d'aquells que més ho necessiten. Els mèrits de la feina ben feta ha contribuït a què recentment l'Ajuntament Barcelona li hagi concedit la Medalla d'Honor de la Ciutat: perquè ha restat fidel a l'esperit de sant Joan Bosco: educar bons cristians i honestos ciutadans.

Els salesians que han anat passant per aquesta casa i els molts educadors seglars que hi han treballat, han fet que la Casa de Sant Josep, els Salesians de Rocafort, hagi estat i continuï essent centre de referència, educant a nois i noies sota la mirada atenta de Don Bosco. En l'any del bicentenari del seu naixement, la família salesiana del barri de Sant Antoni continua fent història, i que sigui per molts anys!